

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Consequentibus Pertexens, Quae post beatum S. Xaverij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

65. Mira loqui insignis co[n]uersio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

ranno, is est qui Manare sexcentos martyres cum necasset; ne filij quidem abstinuit sanguine, sed optimum principem vnus apud patrem Christianismi reum impius pater interfecit, & nondum salutaribus ablutum vndis proprio cruore baptizauit; is idem tyrannus est qui Regem Trichenamalæ puerum regno spoliauit; qui regem Tricheuabandarem, ex tumultibus intestinis in ditionem suam fidemque susceptum, perfidus prodidit & de medio sustulit, vt auro quod secum tulerat potiretur, (erat vero is Tricheuabandar Zeilani regum successor legitimus, qui se sole videlicet prognatos, excellentia singulari inter alios reges iactant) Nauis præterea Lusitanorum nulla, tyranni littus præteruehebatur, subitura in sinum difficilem qui à vadis Cailai, ad oras insulæ pertingit, quin ei statim scelerosus latro prædabundus instaret, maximè si aduerso mari allisa in littus solueretur. Visus igitur est ferri diutius non posse tantus, tam vicinus, tam potens hostis, & nouis se in dies viribus, & regnis efferens, quibus paulatim Zeilani totius imperium affectabat: decreta in regio Indiarum Senatu aduersus illum classe, bis mille quingentos in eam Prorex legit, florem militiæ & auso cuius arduo suffectorum, nisi melior pugnando fuisset quàm parendo. Proregem comitabatur P. Quadrius, & culta regio Trichenamalæ Dominus quem ducebat Prorex ab se restituendum in regnum insulæ, quod nouum iam annum Iafanapatani rex vsurpabat, interea vero in seminario S. Pauli educatus ab nostris optimus iuuenis certam spem fecerat regni sui ad Christum perducendi, si foret in illud repositus. Primum Goa Prorex anni 1560. Octobris duodecimo soluit expectaturus Anchediæ dum classis reliqua sequeretur quadragesimo ab Goa milliari. Est vero Anchediua insularum duodecim velut quidam glomus (quod significare vox indica dicitur) harum vnã commendat amplitudo atque amœnitas, sed multo illustrius Gamæ memoria indagatoris Indiarum, qui enauigato per vndecim menses Oceano, fessam classem illuc applicuit, & aliquantisper cum suis recreatus, vela in Lusitaniam conuertit. Eius insulæ habitator anachoretæ quidam Iogus, quanquam senex vitam octo illic annos exiebat pœnis voluntariis crudelium. Nihil præter se suum possidebat; domus illi cauerna; lectus silex; vestis propemodum nuditas; victus quantum pugnus orizæ caperet demensum; ac ne quotidianum quidem; potus de saxo cauernæ frigida. Quæ illi vitæ norma ingentem latè famam exciuerat, inuisebatur tanquam miraculum longinquo piorum ambitu, tangebatur, etiam à Brachmanis, adibatur quoque in speluncam ea opinione ducendæ ex illa sanctitatis, vt inde progressi expiatis se ad purum à labe omni somnarent. Voluit & Prorex dum staret in anchoris hominem videre: cernensque senem incanum, seminudum, squallidum, macilentum, sed ore alacrem, modestè humilem, nihil de Iogorum supercilio ferentem, indoluit scilicet misertus infelicis tam ærumnosos labores, dæmoni sudantis per quos fieri, sanctus potuisset, adiectoque pro sua eximia pietate

65.
Mira Iogui
in signis cõ-
uersio.

ad.

ad eum sanandum animo, bene multa eum commonuit, quibus suas ad tenebras utcumque aduerteret, easque si minus agnosceret, suspiraretur saltem inciperetque de religione quam conlectabatur apud se dubitare. Nec iere in vanum monita; persuasus est vir bonus Goam proficisci, & in seminario S. Pauli de summa religionis Christianæ audire ex Patribus, quam ubi percepisset, tum fore in eius arbitrio eam si probasset amplecti; si minus placeret, in suam speluncam regredi: conditione admissa defertur Goam logus, commendaturque à Prorege datis ad P. Cannerum Niceæ Episcopum, & P. Franciscum Rodriguez literis exceptus à nostris omni benevolentia caritatis; prodit mox specimen familiaris sibi victus, & asperitatis, triduum ieiunus nec cibum vidit; quarto, & consequentibus diebus tres ægre vncias vsitati sumpsit alimenti, famem satis festiuè triplicem distinguens, primam fallacem, cui nec aures dandæ, probabilem alteram quæ spe bona lanctado: tertiam extremam, quæ necessario pabulo fulcienda. In tractando religionis, & Dei negotio talem comperit Rodriguez, ut fateretur in Brachmanis cum quibus millies in pugnam descenderat, expertum se neminem, vel acutiorem ingenio vel iudicio firmiorem: suspiciebant itaque inuicem, & admirabantur. Iogus sapientiam in Rodrigue, Rogriguez in Iogo singularem Theologiæ Pagodum reconditæ intelligentiam, & versatissimam in libris Gita octodecim peritiam, quem auctorem Brachmanes pro suo Mose venerantur. Quare ex illo ferè quotidiana dissertatio ducebatur, visusque sibi Rodriguez aliquando tenere hominem inextricabili argumento. Nam quæsiuit de Gita, ecquid eum pro sancto, & vate veridico haberet: annuentem vltro, captumque autumans Rodriguez, ut quid ergo, infert, libris duodecim simulachra Pagodum fingere, & sacrificiis victimarum, rituque vario placare docuit; voluminibus sex consequentibus opposita omnia, primisque pugnantia, imaginosi cerebri figmenta Pagodes esse, commenta mera, nec diuini cultus capacia. Hæc tam manifestò impudenterque se euertertia qui suis posteris tradidisset, quo pacto non esset aut vates fraudulentus; aut sacrilegus magister & impius, qui diuinos honores præcepisset mutis deferri simulachris: subridens Iogus tranquille respondit, nudaturum se Patri abstrusissimum arcanum, & Brachmanum quoque perpaucis cognitum. Gita scilicet libros duodecim, popularitatis studio ab eo conscriptos, ad instituendum populum, crassiores rudemque cœlestium, nec alterius nisi quod caderet sub sensum capacem, proinde idolis fuisse & ceremoniis occupandum: prudentes vero, & subtilioris ingenij, auullam à concre-tione formarum, & sensilibus mentem attollere ad intelligendum Deum uti re ipsa est, seiunctum ab omni corpore, omnis materiæ expertem, pureque spiritum, nec vlla satis imagine aut figmento formarum, oculis exhibendum.

Hoc autem à Gita libris posterioribus traditum, ex quo ipse volebat confici Gitam specie quadam, re vera nequaquam pugnantia locutum:

fic prophetam suum tuebatur Iogus à nota doctrinæ vacillantis defensione acuta magis quàm verè solida. Nec tamen licet veloci & prompto semper ad manum suppetebat quo se ab argumentis explicaret quibus inuoluebatur à Patre pressius, ductis porissimum ab insita homini ratione eiusque principiis: quæ cum nullo posset effugio exire, memorabat Patri ante annos octo, cum in Anchediæ insulæ secessu cauerna se abderet, erasisse ex animo penitus omnia proculque ablegasse, præter fixam certamque voluntatem, Dei nunquam in posterum lædendi, & expetendæ pœnis quàm posset asperrimis eorum satisfactionis quæ in illum iuuenis peccasset, dicto fidem addebant carnes quas circumfererat emortuas diuturna maceratione, quamobrem tot annos agendo magis patiendoque ad meritum; quam ad victoriam disputationis argutando attentum, non pollere qua olim celeritate ingenij ad concertandum, & indagatrices scientias expediti. Longa sanè obseruatione compertus est eò virtutum moralium pertigisse, ægrè plus aliquid vt posset in viro sapiente, aut (venia verbo sit) in sancto ethnico optari. Quæ causa opinor fuerit ob quam illum Deus propitio aspectu dignatus est, & veri boni perfudit luce, à quo inuitus aberrabat, solaque illius ignorantia: fuit nihilominus ad baptismum haud ita facilis, & prona eius accessio. Duplex illi viam interclusit diu terror: Alter, quis enim aiebat securum me faxit, non incursum me processu temporis in doctiorem te magistrum, & secta tibi oppositum; qui vt religionem quam teneo damnas, damnandam pariter mihi persuadeat Christianam. Alter priori formidolosior, quod mente recolens exhaustas molestias, & accisum immodicis in solitudine vexationibus, corporis cadauer, non sustineret annorum nouem, vt nominabat tot merita, puncto temporis perdere; & nouis quærendis tunc initium facere, cum iam vitæ metam præ oculis cerneret. Duo hæc terriculamenta menses trës anxium agitarunt, sui que incertum; & secum miserabiliter, alternantibus vincendi, & succumbendi vicibus certantem, stupenti vero interim similem, obstipum, & cernuum, donec illi Deus misericors, beatæ lucis infudit radium, quo illas tenebras, omnemque ab eius animo nebulam discussit. Monstranti dat, & iuuanti manus; Brachmanum ponit, & abiicit notas, Lusitanorum vestitu induitur; de communi nobiscum patella edit, quod apud Brachmanes æternæ genus est exaugurationis, & eiurati in perpetuum Brachmanismi, quod autem nihilo lentius festinandum Patres iudicant; in concedendo illi baptisate, causa fuit experientia quæ cum hominibus cuiusmodi fuerat is Iogus agendum cautiùs nimis suaserat, & morosa magis probatione quàm celeritate. Tria in illum conuenerant quæ solebant infidam conuersionem illorum efficere, in quibus iuncta notarentur, vixque nisi prodigio vel profitebantur ex animo Christum, vel eam professionem constanter tenebant. Erat ortu Brachmanes, erat gente Baraa, hoc est inter Brachmanes concionator (quod apud illos est, prærogatiuum familiæ munus) erat professione Iogus. Quo genere, nullum
vsquam

vsquam putidius arrogans & superbum, sed quem gratiæ suæ firmamento stabilierit Deus, frustra vel naturæ impugnet prauitas, vel assuetudo indita vitiorum. Huc certè quo baptisimi tempus ampliabatur cunctantius, eò illum petebat ardentius, adeptusque est tandem, & P. Melchioris Carneri Episcopi manu solemniter ablatus, nomen quoque ab eo accepit, exin quasi præcius æui breuis quod sibi supererat bonus senex, dici non potest quam auarè illud occuparet, nec pateretur punctum eius vllum merito vacuum sibi effluere. Ex quo fonte prodiit salutari, domo pedem nunquam efferre voluit, aiens quando in suam heremum iam nefas esset concedere, & specum repetere, habiturum se pro specu in Patrum Collegio angustum conclaue, & pro heremo Collegium, in quo paucis annis, precando, vexandoque asperimè corpore, tractatis, sanctè vitam clausit.

Gaudens nobili præda celeberrimi Iogui Constantinus ex deserto insulæ Anchidiuæ capta, vela Zeilanum cum classe iam appulsa intendit: quo tempore Parau mutationem sedium tacitè instruebant, & de sterili littore moliebantur transitum in Maxaram insulam, habitaturi postea in regno lasanapatani, vbi deuenisset in Lusitanorum potestatem: congreganda, regenda, deducendaque Manaram colonia Patrum caritati, & prudentiæ credita, panè illis exitio fuit. Hanc subodorati Badagæ Mediterranei, viginti millium numero armantur, dux illis Vizuu Naichez & reguli duo; elephantorum, & equorum non parua copia, Punicalem inuasionem repentina petunt, idque multitudine tam facili & tanta, quod prædabundi magis, quam pugnaturi accurrerent, & spoliaturi Parauos re omni sua, priusquam illam aliò transferrent. Recepta Manuèl Cortignus præfectura, quinquaginta solum Punicali habebat præsidarios Lusitanos; è nostris vero Henricum Henrichez, & Ioannem Meschitam Goa recens aduectum, vbi philosophiam docebat: rumor imminentium Badagarum, de media nocte in urbem perlatus, consternatione, & tumultu omnia confudit: cum pueris femina ad mare procurrere, & piscatoriis lembis quos habent semper in littore, libertatem & vitam periculo eripere, virorum pars melior, Lusitanorum inuitatu, & exemplo arma capessere; & primam cum illis hostium aciem præmaturè in campum prouectam, excipere tam fortiter, vt eorum interfecto duce dirimeretur pugna; verum vt illuxit, & acies media cum tot elephantis, & equitibus in conspectum indigenis venit, non futuri modo euentus desperatione, sed vna hostis adeo numerosi præsentia territi, ad mare fuga illico flexere, tam effusè tantoque impetu, vt multi corripendis scaphis, ab iis deserti, alij post illas natatu secuti, in aquis perierint.

Sustinuere hostem in diem proximum soli Lusitani cum P. Meschita; hinc decreto inter se receptu, quòd nouæ barbaris semper accederent copię nauim onerant gaza quam quisque habebat maxime pretiosam, sed tam imprudenti & impari mole, vt contra vim omnem molientium, fixa fundo hæreret carina, & expectandus esset quo subleua-

retur

66.

P. Meschita
vulneratus,
abducitur
captiuus.